

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2010 – Volume 19, Issue 2, pp. 96–99
URN:NBN:NL:UI:10-1-100880

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Igitur, Utrecht Publishing & Archiving
Services in cooperation with Utrecht University of

Applied Sciences, Faculty of Society and Law

Copyright: this work has been published under a

Creative Commons Attribution-Noncommercial-No

Derivative Works 3.0 Netherlands License

Hans-Jan Kuipers. **Levensloopsociologie**. Bussum:

Coutinho, 2009, 215 p., € 23,00.

ISBN 978 90 469 0178 6

BOOKS

BEN BOOG

Dit boek geeft een aantal sociologische begrippen, “sociologisch gereedschap” zegt de auteur, om levensverhalen te analyseren en te interpreteren. Het is geschreven voor (aanstaande) beroepsbeoefenaren die kennis in de levensloop van hun cliënten nodig hebben, meest werkers in de welzijn- en zorgsector, het (volwassenen)onderwijs en het rechtswezen. Het is een geweldig helder geschreven boek. Het zit didactisch erg goed in elkaar, zeker samen met de “Studievragen en toepassingsopdrachten” erbij, die kunnen worden opgehaald van de website van de uitgever. Voor elk hoofdstuk worden een aantal vragen gesteld, die ervoor zorgen dat de hoofdstukken volledig en goed bestudeerd

moeten worden, de studievragen. Daarnaast zijn er nog toepassingsopdrachten. Deze staan aangegeven in de marge van de tekst. De belangrijkste begrippen staan ook in de marge. En achter in het boek staat een “wie is wie”, waarin een korte beschrijving wordt gegeven van alle auteurs (sociologen, filosofen bijvoorbeeld) aan wier werk gerefereerd wordt.

Het boek is praktisch, maar onder de praktijkgerichte benadering zit welhaast “samengebalde theoretische kracht”.

Vanaf het eerste inleidende hoofdstuk, “Levensloopsociologie?” figureren drie cliënten, wier verhalen steeds als voorbeeld ter analyse en interpretatie dienen.

Het gaat om een dertigjarige vrouw uit Rotterdam, die cliënt is van het Algemeen Maatschappelijk Werk; een man van 71 uit een woonvoorziening in Drenthe, die met een activiteitenbegeleider praat en een 15-jarig meisje van Afghaanse afkomst, die met haar familie gevlucht is en in Wolvega (Friesland) woont. In hoofdstuk twee, getiteld "Omkijken" komt daar een vierde cliënt bij. Het gaat om een jonge vrouw, van beroep huisarts. Ze is geboren in Moskou en met haar familie naar Nederland gekomen. Ze heeft een lesbische relatie. Hoofdstuk twee gaat over socialisatie, primaire en secundaire en begrippen als "rol" (*role set*) en "veld" (Bourdieu) worden uiteengezet. In dit hoofdstuk komt ook de interpretatieve fenomenologie (hermeneutiek) aan de orde, het gedachtegoed van Heidegger en met name Gadamer. Deze benadering geeft grond aan de kern van ambacht van de beroepsbeoefenaren uit de genoemde sectoren, het gesprek. Eerst in "gesprek" met de ons omringende anderen met wie we in een gezamenlijke wereld verkeren, wordt ons verhaal duidelijk (zinvol). De auteur legt de behoorlijk abstracte theorie van deze benadering glashelder en vooral praktijkgericht uit. Steeds staan de begrippen, zoals gezegd, in de marge. Maar daarnaast gebruikt de auteur nóg een didactisch instrument. Hij illustreert de theorie met beeldend werk van kunstenaars, dat de belangrijke begrippen verbeeldt. Voor mij was dat zeker een extra verduidelijking. Het gebruiken van illustraties

die een tekst verhelderen is een kunst op zich. Deze werkwijze zet hij door in het derde hoofdstuk, dat heet "Drempels passeren". Hier gebruikt hij een afbeelding van het bekende schilderij van Munch: "Puberteit" (1894). In hoofdstuk drie gaat het over de levensloop als opeenvolging van kindertijd, puberteit, volwassenwording, en tenslotte de laatste levensfase – die men in het algemeen laat beginnen op 65-jarige leeftijd (en wellicht over enige tijd steevast op 67-jarige leeftijd) – oudere leeftijd. Op verschillende wijzen kan aangekeken worden tegen de transities van de ene sociale identiteit naar de andere. Het kan gaan om een standaardlevensloop aan de ene kant van het continuüm en een keuzebiografie aan de andere kant. De theorie van de ontwikkelingspsycholoog Erikson komt aan de orde, maar eveneens de recente handelingstheoretische aanzetten tot een narratieve identiteitstheorie van onder meer Giddens en Beck. Zelfs een (gedeeltelijke) reactie op Giddens cs. als van Bauman wordt behandeld. Het volgende hoofdstuk, hoofdstuk vier, "Over generaties praten" behandelt de "generatiebenadering" en de "etiketteringtheorie". Met name Becker geldt als de Nederlandse vertegenwoordiger van de generatiestudies. Het gaat om mensen die geboren zijn in hetzelfde jaar of dezelfde jaren. Uit Becker's werk wordt duidelijk dat de algemene aanduiding van een generatie, verbonden met geboortejaren, niet opgaat voor individuen of bepaalde subgroepen. Ikzelf behoor tot

BOOKS

de generatie "babyboomers". Vlak voor mij was er een "sceptische generatie" (Schelsky), waardoor destijds niemand van de sociologen begreep, dat er in 1967 en 1968 universiteiten werden bezet en er een kritische maatschappelijke beweging ontstond, behalve de Franse socioloog Touraine (1968). De jongerengeneratie van vlak voor de babyboomers kleepte zich in het zwart, las Sartre en hield van Jazz. De kritische generatie daarna liep in spijkerpakken en bloemenjurken en hield van "underground". Maar dat gold bepaald niet voor allen die tot die "generatie" behoorden. Terecht wijst de auteur er op dat daar al veel eerder door sociologen op gewezen was. Bijvoorbeeld mijn ene oudere broer bereed een Zündapp bromfiets, een zogenaamde buikschuiver en de andere een Puch. Dat waren werelden van verschil. Al waren ze op de arbeidsmarkt wel weer één generatie. Dit maakt meteen het waarom van de etiketteringstheorie in dit hoofdstuk duidelijk. De benoeming van allen die geboren zijn van bijvoorbeeld 1945 tot en met 1955 tot de generatie babyboomers geeft al een etiket. De kritische beweging was in 1968 een sociale groep die "deviant gedrag" vertoonde. Terwijl het met de werkende jongeren uit dezelfde generatie, de jongeren die op hun zestiende al aan het werk gingen weer een ander verhaal was. Hoofdstuk vier is het laatste hoofdstuk waarin verschillende theorieën en hun begrippen worden behandeld. Want in hoofdstuk vijf, "Doorsnede en lengterichting" vindt een synthese van de theorieën uit de

hoofdstukken twee tot en met vier plaats. De auteur pleit ervoor om in de praktijk van de diverse genoemde beroepsbeoefenaren twee analyses, twee analyserichtingen, naast elkaar te gebruiken. Beide analyses vullen elkaar aan, ze zijn onmisbaar voor een adequate verhaalanalyse. Het gaat om een dwarsdoorsnede, en een historische of transversale analyse. De dwarsdoorsnede geeft een plaatje van het leven dat de cliënt nu leidt, van alle sociale systemen waar hij deel van uitmaakt zoals gezin, sportclub, werk en kerk. De auteur noemt deze doorsnede het "sociaal-ecologische" model – refererend aan het methodologisch nog altijd belangwekkend onderzoek van de Chicago School in de Verenigde Staten van voor de Tweede Wereldoorlog. De transversale analyse beschrijft de biografie van de cliënt, de levensfasen, de belangrijke gebeurtenissen in diens leven zoals het overlijden van belangrijke anderen, huwelijk, geboorte van kinderen of deelname aan een staking, bezetting of oorlogsmiszie. Hoofdstuk zes, tenslotte, geeft kort nog eens de missie van het boek aan. Die missie is: "een sociologisch geïnformeerd en serieus luisteren naar de verhalen die mensen die mensen over hun leven vertellen" (o.c., p. 187).

Zoals ik hiervoor al heb aangegeven is dit boek een didactisch meesterwerk, heeft het inhoudelijk een erg goed niveau en is het echt zeer aan te bevelen voor de beroepsopleidingen in zorg, welzijn, het onderwijs en rechtswezen. Dit boek is tevens

een ideale combinatie van een inleiding in de sociologie en praktijkleren voor de diverse beroepsopleidingen in de genoemde sectoren. Het kan daarnaast goed gebruikt worden voor onderzoeksvaardigheden. Maar dan moet het wel worden aangevuld met meer algemeen inleidende literatuur over sociaal- (en geesteswetenschappelijk) onderzoek, zodat het geplaatst kan worden. Is er kritiek, zijn er

kanttekeningen te plaatsen? Nee! Het is een pareltje in de inmiddels enorme en alsmaar groeiende bak plastic van "leerboeken" voor het hoger onderwijs.

LITERATUUR

Touraine, A. (1968). *Le Mouvement de Mai ou le Communisme Utopique*. Paris: Seuil.